

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I ПРАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРОГРАМА

Правни основ за доношење Програма унапређења контроле рака у Републици Србији за период 2020–2022. године, садржан је у 38. став 1. Закона о планском систему („Службени гласник РС”, бр. 30/18) и члану 10. став 1. тачка 1. Закона о здравственој заштити („Службени гласник РС” бр. 25/2019), којим је прописано да друштвена брига за здравље на нивоу Републике Србије обухвата: успостављање приоритета, планирање, доношење посебних програма за спровођење здравствене заштите.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ПРОГРАМА

Програм унапређења контроле рака намењен је креаторима здравствене политике и онима који управљају системом и желе да унапреде активности усмерене на борбу против рака у Републици Србији. Разлог за доношење Програма је успостављање боље контроле рака путем бољег планирања и координације широког спектра услуга које се пружају у оквиру националног здравственог система, од превенције и унапређења здравља до рехабилитације и палијативног збрињавања.

Овом документу претходио је Национални програм “Србија против рака”, који се односио на период од 5 година, до 2015. године, те је стога било неопходно да се донесе нови документ.

Сваке године у Републици Србији дијагностикује се око 37.000 нових случајева малигних болести, а годишње од рака у Републици Србији умре око 21.000 људи. Број нових случајева ће наставити да расте, пре свега због демографских промена, јер се малигне болести у преко 60% случајева јављају после 65. године. Процењује се да ће до 2040. оболевање од рака порасти за 70%. С обзиром на присутне факторе ризика у Србији, и даље ће водећи малигни тумори бити они који се доводе у везу са начином живота. То су у првом реду малигни тумори плућа, дојке, дебелог црева и ректума.

Скупштина Светске здравствене организације усвојила је на свом 58. заседању у Женеви још 2005. године Резолуцију о превенцији и контроли рака. Резолуција указује на потребу израде и спровођења свеобухватних националних програма превенције и контроле малигних болести. Европска унија сличну одлуку доноси 2009. и тражи од држава чланица да до 2013. донесу свеобухватне националне програме за контролу рака.

Превенција малигних болести представља најефикаснији приступ контроли малигних болести. Најзначајнији фактори ризика за настанак малигних болести у вези са човековим понашањем и животном средином, односе се на гојазност, недовољан унос воћа и поврћа, физичку неактивност, употребу дувана и алкохола, ризично сексуално понашање, изложеност загађеном ваздуху у градовима и продуктима ложења чврстих горива у затвореном простору. На више од 80% свих малигних болести могуће је утицати спречавањем или модификовањем фактора ризика, тј. спречавањем настанка болести.

Програм унапређења контроле рака заснива се на основним принципима садржаним у међународним документима донетим од стране СЗО и Европске комисије, а посебно у Европском водичу за квалитетне националне програме за контролу рака и европским водичима добре праксе за спровођење организованог скрининга рака.

Програм треба да омогући одрживи, координисан, свеобухватан, тимски приступ у превенцији и контроли малигнух болести у Републици Србији. Очекује се да ће се реализацијом Програма у наредном периоду:

- интензивирати активности усмерене на превенцију,
- побољшати скрининзи и рано откривање малигнух болести,
- продужити живот оболелих од малигнух болести
- побољшати квалитет живота оболелих и њихових породица

Закључком Одбора за јавне службе 05 број 500-9112/2019 од 12.9.2019. године, утврђен је Програм јавне расправе о Предлогу програма унапређења контроле рака у Републици Србији за период 2020–2022. године, и Министарство здравља је спровело јавну расправу у периоду од 16. септембра до 7. октобра 2019. године за представнике државних органа, јавних служби, представнике здравствених установа, стручну јавност, удружења и друге заинтересоване субјекте.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Превасходна сврха Програма унапређења контроле рака је да се превенцијом и раним откривањем рака, применом савременог хируршког и радиотерапијског лечења, као и лечењем иновативним лековима, излечи више болесника, уз очување квалитета живота током лечења болести и после спроведеног лечења. Реализација овог Програма допринеће постепеном смањењу оптерећења раком путем превенције/ модификовања фактора ризика, јачања три скрининг програма рака (програми раног откривања карцинома дојке, грлића материце и колоректалног карцинома), дијагностике и лечења заснованих на доказима, као и путем унапређења рехабилитације оних који су преживели рак и палијативног збрињавања.

Свеобухватни приступ за спровођење Програма карактерише се истовременим:

- промовисањем програма за унапређење здравља и услова радне и животне средине на популационом нивоу и програма за превенцију болести (примарна превенција);
- усмеравањем активности на особе са високим ризиком и обезбеђивањем одговарајуће дијагностике и лечења (секундарна превенција);
- максималним повећањем броја људи којима ће бити пружено ефикасно лечење и нега (терцијарна превенција);
- обезбеђивањем услова за квалитетан живот кроз примену мера супортивне онкологије, рехабилитације и палијативног збрињавања.

Општи циљ Програма је унапређење превенције, раног откривања и савремених терапија малигнух болести, тако да се очува квалитет живота током и након завршетка терапије, док се кроз посебне циљеве ближе формулишу активности кроз:

- Унапређење превенције и раног откривања рака
- Унапређење дијагностике и лечења рака укључујући истраживања малигних болести и психосоцијалне услуге
- Унапређење рехабилитације, супортивне онкологије и палијативног збрињавања.

У имплементацији Програма, министарство надлежно за послове здравља сарађује са свим партнерима из здравственог система, као и са свим другим партнерима ван система здравствене заштите.

У Акционом плану за спровођење Програма унапређења контроле рака за период 2020–2022. године, детаљно су разрађене мере и активности потребне за спровођење Програма, као и показатељи остварености циљева и мера, укључујући временски оквир, потребна средства и институције одговорне за спровођење и финансирање и њиме се оставља могућност да се, паралелно са имплементацијом Програма, активности даље развијају, унапређују и евалуирају.

IV ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА

Финансијска средства за спровођење Програма обезбеђена су у оквиру система здравствене заштите и буџета других државних органа и институција, донација и других извора у складу са законом.

Из буџета Министарства здравља и других ресорних органа и институција, у складу са њиховим обавезама и надлежностима, обезбеђују се средства за спровођење превентивних и истраживачких активности и других активности у складу са могућностима.

За спровођење овог Програма нису потребна финансијска средства у буџету Републике Србије за 2019. годину, док ће се у 2020, 2021. и 2022. години средства обезбедити у складу са лимитима које утврди Министарство финансија за раздео 27 -Министарство здравља, према следећој динамици:

У буџету за **2020.** годину средства ће се обезбедити у износу од 209.800.000 динара у оквиру програма:

- Програм 1802 – Превентивна здравствена заштита, у износу од 2.000.000 динара, и то:

- програмска активност 0001-Подршка раду института "Др Милан Јовановић Батут", економска класификација 465 - Остале дотације и трансфери, у износу од 1.000.000 динара и

- програмска активност 0002-Подршка раду института и завода за јавно здравље, економска класификација 465- Остале дотације и трансфери, у износу од 1.000.000 динара;

-Програм 1807-Развој инфраструктуре здравствених установа, у износу од 204.800.000 динара, и то:

-програмска активност 0001-Изградња и опремање здравствених установа, економска класификација 464-Дотације организацијама обавезног социјалног осигурања, у износу од 200.000.000 динара и

-пројекат 4009-Развој здравства 2-додатно финансирање, у износу од 4.800.000 динара, економска класификација 422-Трошкови путовања, у износу од 480.000 динара, економска класификација 423-Услуге по уговору, у износу од 3.840.000 динара, економска класификација 426-Материјал, у износу од 480.000 динара.

- Програм 1809 – Превенција и контрола водећих хроничних незаразних обољења, програмска активност 0001-Подршка раду Канцеларије за контролу дувана, 465 - Остале дотације и трансфери, у износу од 3.000.000 динара

У буџету за **2021.** годину средства ће се обезбедити у износу од 1.621.760.000 динара у оквиру програма:

- Програм 1802 – Превентивна здравствена заштита, у износу од 1.000.000 динара, и то:

- програмска активност 0001-Подршка раду института "Др Милан Јовановић Батут", економска класификација 465 - Остале дотације и трансфери, у износу од 500.000 динара и

- програмска активност 0002-Подршка раду института и завода за јавно здравље, економска класификација 465- Остале дотације и трансфери, у износу од 500.000 динара;

-Програм 1807 - Развој инфраструктуре здравствених установа, у износу од 1.617.760.000 динара, и то:

-програмска активност 0001-Изградња и опремање здравствених установа, економска класификација 464-Дотације организацијама обавезног социјалног осигурања, у износу од 131.800.000 динара и

-пројекат 4009 - Развој здравства 2-додатно финансирање, у износу од 1.485.960.000 динара, економска класификација 422-Трошкови путовања, у износу од 960.000 динара, економска класификација 423-Услуге по уговору, у износу од 28.080.000 динара, економска класификација 426-Материјал, у износу од 960.000 динара и економска класификација 512-Машине и опрема, у износу од 1.455.960.000 динара.

- Програм 1809 – Превенција и контрола водећих хроничних незаразних обољења, програмска активност 0001-Подршка раду Канцеларије за контролу дувана, 465 - Остале дотације и трансфери, у износу од 3.000.000 динара

У буџету за **2022.** годину средства ће се обезбедити у износу од 1.008.000.000 динара у оквиру програма:

- Програм 1802 – Превентивна здравствена заштита, у износу од 1.000.000 динара, и то:

- програмска активност 0001-Подршка раду института "Др Милан Јовановић Батут", економска класификација 465 - Остале дотације и трансфери, у износу од 500.000 динара и

- програмска активност 0002-Подршка раду института и завода за јавно здравље, економска класификација 465- Остале дотације и трансфери, у износу од 500.000 динара;

- Програм 1807-Развој инфраструктуре здравствених установа, програмска активност 0001-Изградња и опремање здравствених установа, економска класификација 464-Дотације организацијама обавезног социјалног осигурања, у износу од 1.004.000.000 динара

- Програм 1809 – Превенција и контрола водећих хроничних незаразних обољења, програмска активност 0001-Подршка раду Канцеларије за контролу дувана, 465 - Остале дотације и трансфери, у износу од 3.000.000 динара.